

ÖĞRETİM ELEMANLARININ AFET VE ACİL DURUMLAR İÇİN BİREYSEL HAZIRLIK ALGISI: İSTANBUL ÖRNEĞİ

INDIVIDUAL PREPAREDNESS PERCEPTION OF FACULTY MEMBERS FOR DISASTERS
AND EMERGENCIES: THE CASE OF ISTANBUL

Ahmet ÇABUK¹ - Serap TEPE² - Serkan ETİ³

Öz

Afet ve acil durumu yaratan çok çeşitli tehlikeler bulunmaktadır. Bu tehlikeler doğrudan ikamet edilen bölgede olabileceği gibi başka bir bölgede bulunan tehlike etkisiyle de meydana gelebilmektedir. Her iki senaryo da bireyin hayatını farklı ölçülerde etkilemektedir. Tehlikeden kaynaklı risklerinin oluşturduğu zarar ve hasarın etkisini ve şiddetini azaltmak için hazırlıklar yapılması önleme faaliyetleri adına önemli bir adımdır. Bu çalışma kapsamında İstanbul'da bulunan üniversitelerde görev yapan öğretim elemanlarının afet ve acil durumlara bireysel hazırlık algıları incelenmiştir. Öğretim elemanlarının afet ve acil durumlar için bireysel hazırlık algısı, eğitim kurumlarının ve toplumun genel güvenliği açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu algı, öğrenci, personel ve diğer paydaşların güvenliğini sağlamak için temel bir unsurdur. Öğretim elemanlarının potansiyel tehlikeleri tanımları ve uygun önlemleri alabilmeleri kriz anlarında hızlı ve etkili tepki verme kabiliyetini artırır. Ayrıca bu algı, öğretim elemanlarının afet ve acil durum planlarına katkı sağlamalarını da teşvik eder. Bireysel güvenliğin farkında olarak, kurum için daha güçlü bir koruyucu rol üstlenildiğinde bireysel hazırlık algısı, eğitim kurumlarının ve toplumun genel güvenliği için hayati bir faktördür. Elde edilen bulgular analiz edilmiş ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre yaş, medeni durum, özel sektörde çalışma, idari görevi olma, afet ve acil durumla ilgili eğitim alma, çalışılan kurumda tehlikeye maruz kalma gibi parametrelerin afet ve acil durumlara hazırlıkta bireysel algı üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu başlıkların farkındalığın yüksek olmasına etkisi olduğu gözlenmiştir. Afet ve acil durumlara hazırlık konusunda öğretim elemanlarının algılarının, farkındalıklarının ve bireysel hazırlıbulunuşluklarının önemi çalışmada vurgulanmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Acil durum, afet, istatistiksel analiz, öğretim elemanı.

Abstract

There are a wide variety of hazards that create disasters and emergencies. These dangers may occur directly in the area of residence or may occur due to the impact of danger in another region. Both scenarios affect the individual's life to different extents. Making preparations to reduce the impact and severity of harm and damage caused by hazard-related risks is an important step for prevention activities. Within the scope of this paper, the perceptions of individual preparedness for disasters and emergencies of faculty members working at universities in Istanbul were examined. Faculty members' perception of individual preparedness for disasters and emergencies is of great importance for the general safety of educational institutions and society. This perception is essential to ensuring the safety of students, staff and other stakeholders. Faculty members' ability to recognize potential dangers and take appropriate precautions increases their ability to react quickly and effectively in times of crisis. In addition, this perception encourages faculty members to contribute to disaster and emergency plans. By being aware of individual security, assuming a stronger protective role for the institution, the perception of individual preparedness is a vital factor for the overall security of educational institutions and society. The findings were analyzed and the results were compared. According to the findings obtained from the study, it was determined that parameters such as age, marital status, working in the private sector, having an administrative position, receiving training on disaster and emergency situations, and being exposed to danger in the institution where one works, have an impact on individual perception in preparation for disasters and emergencies. It has been observed that these topics have an impact on raising awareness. The importance of faculty members' perceptions, awareness and individual readiness regarding preparedness for disasters and emergencies is emphasized in the study and suggestions are presented.

Keywords: Emergency, disaster, statistical analysis, faculty member

¹ Öğr. Gör., Karabük Üniversitesi, Eskipazar Meslek Yüksekokulu, ahmetcabuk.tr@gmail.com,
Orcid: 0000-0002-5302-1847

² Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, serap.tepe@sbu.edu.tr, Orcid:
0000-0002-9723-6049

³ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, seti@medipol.edu.tr,
Orcid: 0000-0002-4791-4091

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi: 15.06.2023 – Kabul Tarihi: 01.10.2023
DOI:10.17755/esosder.1315248

Atf için: Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2023;22(88):2160-2180

Etik Kurul İzni: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 22.03.2023-16882 tarih sayılı yazısı ile etik açıdan uygun görülmüştür.

GİRİŞ

İnsan, insan dışındaki canlı ve cansız varlıklara çeşitli seviyelerde zarar ve hasar verme potansiyeli taşıyan kaynak tehlike olarak tanımlanmaktadır. Tehlike, etkilenen bölgede her zaman olduğu gibi bölge dışından da gelebilmektedir. Tehlikeli olay/ olayların veya maruziyetin gerçekleşme ihtimali ve olayın/ olayların veya maruziyetin neden olabileceği zarar ve hasar ihtimali ise risk olarak tanımlanmaktadır (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2012; TSE ISO 45001, 2018). Tehlikenin zararlı sonuç veya ramak kala olay meydana getirebilmesi için potansiyel tehlikenin kinetik tehlikeye dönüşerek riskleri oluşturması gerekmektedir.

Potansiyel tehlikenin kinetik tehlikeye dönüşerek meydana gelecek risklerin kontrol altına alınması için risk değerlendirmesi yapılmaktadır. Risk değerlendirmesi potansiyel tehlikelerin ve bu tehlikelerin riske dönüşmesine imkân veren ortam koşullarının, faktörlerin tanımlanması ve belirlenmesiyle başlar. Tehlikelerden kaynaklı riskler sınıflandırılması ve öngörülmesi, belirlenen risklerin çeşitli metot ve yöntemler kullanılarak analiz edilerek derecelendirilmesiyle devam edilmektedir. Sonrasında ise risklerin ortadan kaldırılması/ kayıp ya da yaralanma oluşturmayacak şekilde kontrol edilmesi/ azaltılması ile risklerin meydana getirdiği zararın ve hasarın derecesinin azaltılması için düzeltici/ önleyici faaliyetler uygulanmaktadır (ÇSGB, 2012). Düzeltici/ önleyici uygulamalar, mevcut ya da olabilecek bir uygunsuzluğun veya bir olayın nedeni/ nedenlerini ortadan kaldırmak ve tekrar meydana gelmesini önlemek için gerçekleştirilen faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (TSE, 2018). Üniversiteler dahil olmak üzere tüm çalışma alanlarında o alana özgü veya dışarıdan gelebilecek tehlikelerin tanımlanması, tanımlanan tehlikelerden kaynaklı risklerin belirlenmesi zarar meydana getirecek olayların önlenmesi ya da zararın en az seviyede olması için tedbirlerin alınması ve doğabilecek maliyetlerin engellenmesini sağlar. Zararın ve maliyetin düşük olmasında o iş yerindeki yöneticilerin tehlikeleri ve kontrol edilebilecek riskleri tespit etmesi önemlidir. Yöneticiler ve görevli çalışanların iş yerindeki tüm tehlikeleri tanımlaması, riskleri değerlendirmesi, riskleri kontrol altına almak ve kontrol altında kalması için süreçleri uygulaması, kontrol etmesi ve izlemesi önemlidir. Bu süreçte iş yerine ve işyerinde kullanılan makine, teçhizat ve alanlara hâkim, mevzuat ve standartları bilen, konu hakkı bilgi ve tecrübesi olan kişilerin yer alması ve birlikte çalışması elzemdir. İş yerlerinde zarar meydana getirebilecek birçok tehlike (Afet ve acil durum konusu özel olarak değerlendirildiğinde deprem, yangın, tsunami, siber saldırı vb. tehlikeler) ve bu tehlikeden kaynaklı riskler vardır. Risklerin kontrol altına alınması için birçok risk değerlendirme metodu bulunmaktadır. İş yerine uygun metodun belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Risk değerlendirme metodu seçilmeden önce ön tehlike analizi yapılmaktadır. Ön tehlike analizinin gösterdiği tehditlere uygun olarak uygun risk değerlendirme yöntemi seçilmektedir. Risk değerlendirme sürecindeki adımlardan bir tanesi matematiksel işlem ve yorumun yapıldığı aşama olan risk analizidir. Kantitatif ve kalitatif özellikte olmak üzere birçok risk analizi metodolojisi bulunmaktadır. Metodolojinin belirlenmesinde iş yerinin özellikleri, iş yerinde yapılan işler ve süreçler, kullanılan malzemenin türü ve özellikleri etkilidir (ÇSGB, 2006).

Patlama, kimyasal maddelerden kaynaklı yayılım, salgın hastalık, radyoaktif sızıntı vb. (ÇSGB, 2021) olayların yaşanmasına ve afet ve acil durum sonucunun meydana gelmesine neden olan tehlikeler fiziksel, biyolojik, kimyasal, psikososyal, ergonomik ve benzeri kökenlidir (ÇSGB, 2012). Deprem, tsunami, sel, kuraklık, aşırı sıcaklık vb. tehlikeler riske dönüştüğünde can kayıplarına (Harada vd., 2023), yerel ve bölgesel ekonomik ve çevresel kayıplara neden olmaktadır (Kourtiti vd., 2023). İş yerlerinde kazaların ve kazalar sonucunda canlı ve cansız varlıkların zarar görmesine neden olacak tehlikelerin ortadan kaldırılması, kaldırılmaması durumunda tehlikeden kaynaklı risklerin kontrol altına alınmasında risk değerlendirmesi ve yönetimi etkilidir. Tüm tarafların katılımı ile yapılacak çalışmalar örgütte güvenlik kültürünün oluşmasını sağlamaktadır. Güvenlik ikliminin mevcut ya da sonradan gelecek kişilerce hissedilmesi ise güvenlik kültürünün oluşturulmasına bağlı olmaktadır.

Kültür, bireylerin ve toplumların davranış, sanat ve inanç vb. konularda karakterini oluşturan ve geliştiren değer ve inançlarını birbirlerine aktarmalarını sağlayan düşünce ve çalışmaların ürünüdür (Dasgupta ve Gupta, 2019). Örgüt, sosyal bir sistem olup bu sistem içerisinde belirlenmiş ve

kalıplaşmış olan faaliyetlerin birey ve birimlerce yerine getirildiği yapıdır (Hu vd., 2021). Örgüt kültürü, örgütü oluşturan bireylerin paylaştığı ortak değer ve inanç (Dasgupta ve Gupta, 2019) olup birey ve örgütün iş tatminini, örgüte bağlılığını, üretkenliğini ve yaratıcılığını derinden etkileyen yapıdır (Yip vd., 2020). Örgüt iklimi, örgütsel hedeflere ulaşmada etkili olan ve örgüt tarafından geliştirilen prosedür, politika ve uygulamaların örgüt üyeleri tarafından algılanan ve paylaşılan algı olup örgütlerin başarısını ve bireyin ve topluluğun performansını arttıran, üretkenlik ve yaratıcılığına olumlu etki yapan unsurdur (Wu vdl., 2022). Güvenlik kültürü, güvenlik konusunda örgüt içinde ve dışında yer alan insanların ortak katılımı ve müzakere yöntemiyle oluşturulan, geliştirilen, değiştirilen, dönüştürülen, üzerinde anlaşarak tüm örgüt üyeleriyle paylaşılan düşünme ve eylem biçimidir. Bu eylem biçimi örgütün/ organizasyonun/ işyeri ekosisteminin sağlık, emniyet, güvenlik yönetimine bağlılığını ve bu yönetimin tarzını, yansıtılmasını ve yeterliliğini belirleyen bireysel ve grup değerlerinin, tutumlarının, algılarının, yetkinliklerinin ve davranış kalıplarının ürünü olarak ortaya çıkmaktadır (Grinerud vd., 2021). Güvenliği tehdit eden ve ortadan kaldıran tehlikelerin sadece örgüt içerisindeki bireyleri değil örgütle aktif veya pasif ilişkisi olan toplumun ve çevrenin zarar görmesinin engellenmesi ve bunun örgüt tarafından sorumluluk duygusuyla kabullenilmesi ve örgüt içerisindeki bireylerle bu sorumluluk duygusunun paylaşılması gerekmektedir (Schulman, 2020). Güvenlik kültürü örgüt kültürünün bir bileşeni olup örgüt kültürünün oluşmasında olduğu gibi örgütü oluşturan tüm üyelerin sürece dahil edilerek ve üyelerin uyumlu hareket etmesine imkan sağlanması, tüm üyelerin örgütte güvenliği oluşturmaya, geliştirmeye ve korumaya katkı sağlamaya bir bakıma kendini buna adanması için ortam oluşturması gereklidir. Üniversitelerde afet ve acil durum eğitimlerinin verilmesi ve eğitimlerle tatbikatlarla desteklenmesi öğretim elemanları dahil tüm çalışanların afet ve acil duruma neden olan tehlike, riske dönüşmeden önce hazırlıklar yapması, riske dönüştüğü an doğru davranış ve hareketi sergilemesi ve müdahale etmesi ve riske dönüştükten sonra iyileştirme çalışmalarına katılması konularında bilgi ve bilinç seviyesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Afet ve acil durum konusunda aldığı eğitim ile akademisyen ve yükseköğretim kurumunda görev alan diğer çalışanlar, üniversitede güvenlik kültürünün oluşması ve yayılmasına, kendi ve ailesinin güvenliğine yönelik olarak yaşadığı, paylaştığı ve paylaştığı ortamlarda risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme çalışmalarını yapmasını sağlayacaktır. Ayrıca bölgede veya ülkede meydana gelebilecek afet ve acil durumlarda arama- kurtarma, enkaz kaldırma, ilk yardım, psikolojik destek vb. çalışmalara katılacak insan gücünü oluşturacaktır.

Bütünleşik afet yönetimi başlıklarından olan “Risk Azaltma” süreci afet ve acil durum yönetimin en önemli aşamasıdır. Risk azaltma aşamasında, yaşanmış acil durum ve afet durumlarından elde edilen doğru ve yeterli bilgi, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetim, özel iş yerleri, vatandaşlar ve özellikle akademik camianın bilgi ve tecrübesi sonucu verdiği tavsiyeler önemlidir. Katılımcı ve bilimsel araştırma ve tartışmalar sonucu oluşturulan çalışmalar hasarın ve zararın en aza indirilmesi ve önlenmesinde değerli ve önemli olup, çalışmaların uygulanması, yayılması ve sürdürülebilirliğine katkı sunmaktadır (T. C. İstanbul Valiliği İl Afet ve Acil Durum Başkanlığı, 2022). Bu aşamada toplum üzerinde etkili olan yükseköğretim kurumları ve akademik camia toplum ve yönetimler tarafından özellikle takip edilmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında teorik ve pratik eğitim, üniversite dışı ve içi bilimsel etkinlikler ve çalışmalarda öğretim elemanları ve öğrenciler sürekli etkileşim halindedir. Öğrenci üniversite süreci boyunca öğretim elemanlarını takip etmektedir. Öğretim elemanları hem akademik hem de üniversite içi ve dışında düzenlenen çalışmalarla öğrenci üzerinde etkili olmaktadır. Sahip oldukları bilgi, deneyim, değerler ile öğrenciler ailelerinin değer ve davranışları üzerinde etkilidir. Okullarda eğitim yoluyla öğrencilere direkt aktarılan bilgi öğrenciler aracılığıyla dolaylı olarak öğrencinin ailesine ve arkadaşlarına ulaştırılmaktadır. Bu sayede akran ve nesiller arası öğrenme gerçekleşerek değer ve davranışlarda değişim yaratılmakta bilinç oluşturulmaktadır (Harada vd., 2023). Eğitim bilgi ve tecrübe ile birlikte sorunların çözümüne yönelik eleştirel ve yenilikçi düşünce değişikliğinin yeni nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Türkiye’de ve dünyada üst seviye eğitim verildiği yer yükseköğretim kurumları ve eğitimi verenler ise öğretim elemanlarıdır. Hem afet ve acil durumların neden olacağı sorunların çözümü için bilimsel çalışmaların yapılması hem de afet ve acil durum konusunda bilinçli öğrencilerin yetiştirilmesi için yükseköğretim kurumları ve öğretim elemanları üzerine düşen sorumlulukları ve görevleri yerine getirmesi gerekmektedir (Bulat, 2020). Üniversitelerde gerçekleştirilen eğitimler, tatbikatlar ile öğretim elemanları tarafından öğrencilerin afet

ve acil durum konusu özelinde davranış, tutumları değiştirilebilir ve bilgilerin artması sağlanabilir. Bu sayede öğrenciler vasıtasıyla öğrencilerin ailelerinin afet ve acil durumlar hakkında bilgi sahibi olması ve bu durumlara karşı hazırlıklı olması sağlanabilir ve toplumun afet ve acil durumlara hazır olmasına imkân verilebilir.

Eğitim ve öğretim ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ek olarak doğaya ve insana dair birçok konuda yaptığı hizmetlerle toplumun her kesimine direkt ve dolaylı olarak etki yapan üniversiteler (Yükseköğretim Kurulu, 2022) bünyesinde her zaman öğrenci, öğretim elemanı kadrosunda ve öğretim elemanı dışındaki kadrolarda yer alan çalışanlar, alt işveren ve alt işverene bağlı çalışanlar, ziyaretçileri bünyelerinde bulundurmaktadır. Kamu üniversitesi ve vakıf üniversitesi olan ve yükseköğretim kuruluna bağlı olarak faaliyet gösteren üniversiteler öğretim elemanı kadrosunda görev çalışanlar, öğretim elemanı kadrosu dışında görevli kadrolu ve geçici çalışanlar, alt işveren ile alt işveren çalışanları için bir iş yeridir. İş yeri vasfı taşıyan üniversitelerde Türkiye’de çalışma hayatına dair yürürlükte bulunan mevzuat geçerlidir. İş yerlerinde çalışanın sağlığı ve güvenliği konusunda yürürlükte olan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile birlikte iş sağlığı ve güvenliği ile direkt ve dolaylı olarak ilişkili olan kanun, kanun hükmünde kararname, yönetmelik ve diğer yardımcı kaynaklardan oluşan mevzuatlar üniversitelerde geçerlidir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Tebliği Listesi’nde üniversite az tehlikeli sınıf içerisinde yer almaktadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası ve çalışanların sağlığı ve güvenliği ile doğrudan ve dolaylı olarak ilişkili olan mevzuatlara göre; üniversitelerde tehlike ve risklerin önlenmesi için risk değerlendirilmesi yapılması ve bunun normal zamanlarda altı yılda bir yenilenmesi, çalışanların doğal ve yapay tehlikelerden kaynaklı meydana gelebilecek afet ve acil durumların etkilerinden korunması için acil durum planlarının yapılması ve planların gerekmedikçe altı yılda bir güncellenmesi, çalışanlara işe giriş muayenesi yapılması ve sonrasında beş yılda bir sağlık muayenesi yapılması, çalışanlara afet ve acil durumlar dahil olmak üzere iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimlerin işe girişte verilmesi ve üç yılda bir eğitimlerin yenilenmesi, üniversitede her yıl en az bir defa afet ve acil durumlarla ilgili tatbikat yapılması gerekmektedir.

Avrupa ve Asya kıtalarını birbirine bağlayan konumda olan ve Marmara bölgesi sınırları içerisinde bulunan İstanbul’ un yüzölçümü 5.712 km²’dir. Yaklaşık 2.921 kişi/km² ile İstanbul, Türkiye’nin nüfus yoğunluğu bakımından en üstte yer almakta ve nüfus açısından belediye sınırları dikkate alınarak yapılan sıralamada Avrupa’da 1. sırada yer almaktadır. 2022 yılı verilerine göre İstanbul’un nüfusu yaklaşık 16 milyondur. İstanbul coğrafik ve jeolojik özelliklerden dolayı en başta deprem olmak üzere sel, yangın, orman yangını, kuraklık, bulaşıcı hastalık vb. tehlikelere maruz kalmıştır. Tehlikelerden kaynaklı riskler ve risklerin oluşturduğu ve oluşturabileceği afet ve acil durumlarla İstanbul tarihi boyunca ön plandadır. Kuzey Anadolu Fay Sistemine bağlı fayların ürettiği büyük depremlerden önemli ölçüde etkilenmiş ve etkilenecek olan İstanbul’un deprem ve diğer tehlikelerin oluşturabileceği afet ve acil durumlarla baş edebilmesi bütünsel afet yönetim planını tam manasıyla uygulamasına bağlıdır. Afet ve acil durumların engellenmesi ve bunların yaratacağı sonuçlarla baş edilebilme yeteneğinin geliştirilmesi, risklerle mücadele kapasitenin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine bağlıdır (T.C. İstanbul Valiliği İl Afet ve Acil Durum Başkanlığı, 2022).

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında az tehlikeli sınıfta yer alan üniversitelerde görev alan çalışanlara (Öğretim elemanı kadrosu ve idari kadro) iş sağlığı ve güvenliği eğitimi kapsamında afet ve acil durum eğitimi verilmektedir. Ayrıca üniversitelerde düzenlenen farklı etkinliklerde afet ve acil durum eğitimleri verilmektedir. Afet ve acil durum kapsamında eğitimlerin verilmesi öğretim elemanları ve öğrencilerin bu konuda bilgi seviyesi ve farkındalığının artmasına imkân vermektedir. Öğretim elemanlarının aldıkları eğitim, sergiledikleri davranış ve yapacakları bilgi transferi ile afet ve acil durum öncesi, esnası ve sonrasında örnek olmaları gerekmektedir (Bulat, 2020). Risk azaltma aşaması dahil olmak üzere her aşamada bölgelerin ve ülkenin afet ve acil durumlara neden olan tehlikelere hazırlık yapması ve tehlikelerden kaynaklı risklerden en az hasar ve zarar görmesinde yükseköğretim kurumları ve akademik camia önemli bir yerdedir. Akademisyenler öğrencileri ve öğrencileri vasıtasıyla öğrencilerin ailesi üzerinde, toplum üzerinde etkisi olan ve değer gören meslek grubunu oluşturmaktadır. Afet ve acil durumlara hazırlık özelinde yaptıkları çalışmalar,

yükseköğretim kurumlarında afet ve acil durumlara hazırlık konusundaki yönlendirmeleri örgütün ve toplumun afet ve acil durumlara hazırlık yapmasında etkili olacaktır. Bilgi ve tecrübesi ile afet ve acil duruma neden olan tehlike riske dönüştüğü anda ve sonrasında sergileyeceği tutum ve davranış, çalışmalara katkısı zararın ve hasarın azaltılmasında etkili olacaktır. İstanbul özelinde düşünüldüğünde faaliyet gösteren 11 kamu 47 vakıf olmak üzere toplam 58 yükseköğretim kurumunda 40.735 görev alan öğretim elemanı risk azaltma başta olmak üzere toplumun afet ve acil durumlara hazırlığında etkili olacaktır.

Bilimsel çalışmalar incelendiğinde üniversitelerde görev alan akademik ve idari personele yönelik benzer bir çalışma olmadığı görülmüştür. Eğitim ve öğretim yönünden en yüksek seviyede mezuniyete sahip olan insanların afet ve acil durum hazırlıklarının ve konu hakkındaki bilinç seviyelerinin araştırılması İstanbul'da yükseköğretim kurumlarında görev alan öğretim elemanlarının konu hakkındaki durumunu ve gelişim alanlarını gösterecektir. Afet ve acil durum özelinde bakıldığında İstanbul'da faaliyette bulunan yükseköğretim kurumlarında görev alan akademik ve idari personelin hazırlığı konusunda yapılmış çalışma olmadığı görülmüştür. İstanbul'da afet ve acil durumlara neden olan tehlikeler ile birlikte geçmişte ve gelecekte yaşanabilecek olaylar göz önüne alındığında, aktif ve pasif insan gücü önemli seviyede olan üniversitelerde öğretim elemanlarının yönlendirmesi ve rehberliğinde afet ve acil durumlara bütünsel afet yönetimi kapsamında olumlu çalışmalar kapasitenin artırılmasına ve zarar görebilirliğin azalmasını sağlayacaktır. Yükseköğretim kurumlarında görev alan öğretim elemanlarının kapasitesinin araştırılması afet ve acil durum bilinçlendirme çalışmalarının geliştirilmesi, kapasitenin artırılması çalışmalarının artırılması, toplumun bilinçlendirilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına imkan verecek yeni çalışmaların yapılmasını zemin hazırlayacaktır.

1.1. Afet ve Acil Durum

Fiziksel olgu olan ve çeşidine göre doğal tehlike (deprem, tsunami, çığ vb.) veya yapay tehlike (savaş, nükleer santral kazası, siber saldırı, teknolojik kazalar vb.) olarak sınıflandırılan tehlikeler ortamda her zaman bulunabildiği gibi dışarıdan gelebilmektedir. Tehlike riske dönüştüğünde çeşitli zararların (ölüm, yaralanma, maddi hasar vb.) oluşmasına neden olabilmektedir. Meydana gelen zararın etkisi ile insan faaliyetleri durmakta ve olağan yaşam kesintiye uğrayabilmektedir. Tehlikenin riske dönüşerek zararın oluştuğu andan itibaren insan faaliyetleri ve yaşamı eski hale döndürmek için yerel imkanlarla veya yerel imkanların yetmediği durumlarda dışarıdan alınan desteklerle çalışmalar yapılmaktadır (AFAD, 2023; ÇSGB, 2012). Günlük yaşamın devamını sağlayan hizmetlerde (Beslenme, barınma, iletişim, ulaşım, hijyen, sağlık, eğitim, su vb. konularda verilen hizmetler) gelen kesintinin giderilmesi için yürütülen ve yönetilen süreç acil durum ya da afet durumunu doğurmaktadır. Günlük yaşamda meydana gelen kesintinin ortadan kaldırılması yoğun, hızlı müdahale gerektiren ve bu süreçte yerel imkanlar kullanıldığı olay ve olağanüstü durumlar acil durum olarak değerlendirilirken yerel imkanlara ek olarak ve başka ülkelerden (İnsan kaynağı, barınma, beslenme, sağlık malzemeleri ve destekleri) destek alınarak yürütülen ve yönetilen süreçler afet durumu olarak değerlendirilmektedir (Gebbie, 2002). Acil durum ve afet durumu tehlikenin riske dönüşmesiyle doğmuş olan ve yönetilmesi ve yürütülmesi gereken süreç olarak tanımlanmaktadır.

Afetlerin ülkeler için toplam yıllık maliyeti yaklaşık 314 milyar ABD Doları olup (Dorasamy vd., 2017) dünya çapında sıklığı ve şiddeti artmaktadır (Seddighi vd., 2023). Tehlikelerin riske dönüşmesi sonucu meydana gelen zararlar ve zararların etkileri yönetilmesi gereken afet durumu ve acil durum olarak nitelendirilen kriz dönemini meydana getirmektedir. Tehlikelerin riske dönüşmesiyle günlük yaşamda kesintiler meydana gelmesine neden olan gelen zarar ve hasarlar:

- Yaralanma ve ölüm
- Uzuv kaybı
- Altyapının zarar görmesi
- Eğitim ve öğretimin kesintiye uğraması, uzaktan öğretime geçilmesi
- Hastalıklara karşı direncin azalması
- Salgın hastalık
- Kamu ve özel sektörde yer alan iş yerlerinde ürün ve hizmet üretiminin durması, ekonomik kayıp

- İşgücü ve materyal kıtlığı
- Göç
- Suç artışı
- Motivasyon eksikliği ve depresyon (Çalışkan, 2020)

Yakın gelecekte daha fazla afet durumu yaşanacağı göz önüne alındığında tehlikelerin riske dönüşmesiyle oluşan zararların azaltılması engellenmesi için toplumun her kesimi tarafından hazırlıkların yapılması ve geliştirmesi, müdahale çalışmalarının etkinliğinin artırılması gerekmektedir (Seddighi vd., 2023). Tehlikelerin türüne göre hazırlanmış uygun acil durum ve afet hazırlık planı, afet ve acil durumların etkin ve zamanında ele almada anahtar rolündedir (Xu ve Zeng, 2016). Afet ve acil durumlarda müdahalenin etkili olabilmesi için müdahale edecek kişinin neyi nasıl yapacağını belirlenmesi ve rollerin belirlenmesi önemlidir (Gebbie, 2002).

Temel Yeterlilikler

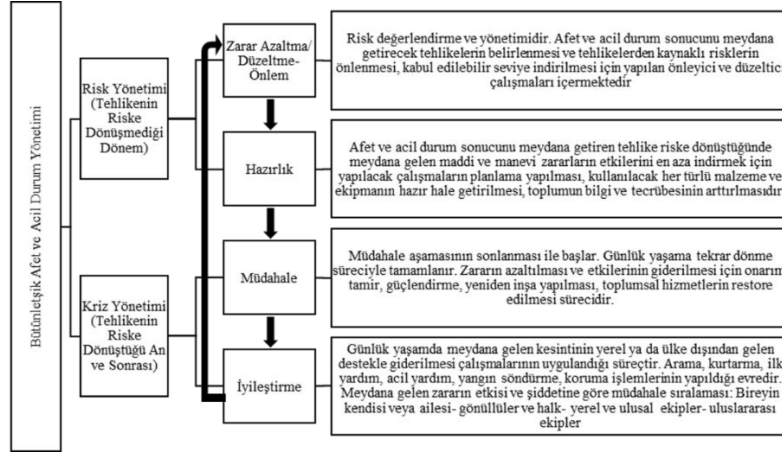
- Komuta zincirinin tanımlanması
- Kurum, kuruluş, sivil toplum kuruluşları ve kişilerin rollerinin tanımlanması
- Olası her tehlike dikkate alınarak afet ve acil durum planlarının hazırlanması ve erişilebilir olması
- Tatbikatların yapılması, afet/ acil durum planının çalışırılığının kontrol edilmesi
- Müdahale için gereken ekipmanların bulundurulması ve kullanımı konusunda becerilerin geliştirilmesi
- Afet ve acil durum iletişiminin kurulması ve rollerin belirlenmesi
- Bilgi, beceri ve yetkinlikler ve sınırları aşan durumlarda transferin sağlanması
- Afet ve acil durumlarda yaratıcı problem çözme ve esnek düşünme becerilerinin kazandırılması
- Tehlikelerden kaynaklı olası yeni tehlike ve risklerin tanınması ve eylemin belirlenmesi
- Bilgi ve becerilerin sürekli güncel tutulmasının sağlanması
- Tatbikatlar sonrasında değerlendirmelerin yapılması ve değişikliklerin takip edilmesi

Şekil 1. Temel Yeterlilikler (Gebbie, 2002)

Afet ve acil durum yönetimi ve planlamasının temelini doğal ve yapay tehlikelerin (kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer, patlayıcı vd.) yarattığı olaylara hazırlanmak ve bunlara yanıt vermek için kapasitenin (bilgi, beceri, yetenek, ekipman ve donanım, plan vd. konularda hazırlık ve müdahale becerisi) güçlendirilmesi ve artırılması olarak tanımlanan afet ve acil durum hazırlığı oluşturmaktadır (Slepski, 2007). Afet ve acil durum risklerine hazırlanma, etkilerin azaltılması için kapasitenin artırılması, sonuçlarla başa çıkılması toplumun dayanıklılığı ve direncinin artırılması önemlidir. Toplum direnci, toplumun tehlike ve tehlikenin yarattığı sonuçla yüzleşme, hayatta kalma ve geri dönme, meydana gelen kayıplar ve değişiklikler sonucu oluşan yeni normale dönme yeteneğidir. Toplumun dayanıklılığı ise, insanların tehlikenin riske dönüşmesi sonucu oluşan kayıplara uyumlu şekilde yanıt vermesi ve süreçleri yönetmede sergilediği ortak ve benzersiz kapasitenin yansımasıdır (Elkady et al., 2022).

Afet ve acil durumlar yönetiminde tehlikenin riske dönüştüğü an ve o zamana kadar geçen zaman dikkate alınmaktadır. Potansiyel tehlikenin kinetik tehlikeye dönüşmediği dönem risk yönetimi evresi, kinetik enerjiye (tehlikenin riskleri meydana getirmesi) dönüştüğü dönem ise kriz yönetimi evresidir. Risk yönetimi evresi zarar azaltma, hazırlık aşamalarından, kriz yönetimi ise müdahale ve iyileştirme çalışmalarından oluşmaktadır (Çalışkan, 2020).

ÖĞRETİM ELEMANLARININ AFET VE ACIL DURUMLAR İÇİN BİREYSEL HAZIRLIK ALGISI:
İSTANBUL ÖRNEĞİ

Şekil 2. Bütünleşik Afet ve Acil Durum Yönetimi (Bulut, 2019; Çalışkan, 2020)

Afet ve acil durumun tüm aşamalarında kişilerin tehlike, risk, zarar, zarar azaltma, hazırlık, doğru davranış şekli ve müdahale yöntemi, iyileştirme çalışmaları hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Kişilerin bilgi sahibi olması sürecin ciddiyetinin farkına vararak toplumun tüm kesimleri ile birlikte hareket ederek zarar ve hasarların en aza indirilmesini imkân sağlayacaktır.

Boyut	Açıklama- 1	Açıklama- 2	Etki
Özyeterlilik	Bireyin istenilen sonuca ulaşmak için gereken eylemleri yapabileceğine olan inancıdır. Bireyin kendi etkinliğine ilişkin inançları, davranış değiştirme amacını, amaca ulaşma gayretini ve motivasyonunu zayıflatan aksilikler ve engellerle mücadele etme gücünü etkilemektedir.	Bireyin, afet ve acil durum sonucunu yaratan tehlikelerin (Deprem, sel, tsunami, kaya düşmesi, heyelan, siber saldırı vb.) neden oldukları riskleri (Patlama, parlama, yıkılma, devrilme, çökme vb.) ortadan kaldırmak, kabul edilebilir seviyeye indirmek ve risklerin oluşturabileceği maddi ve manevi zararları (Ölüm, yaralanma, yakını kaybetme, ekonomik olarak zarara uğrama vb.) azaltmak için yapılacak düzeltici ve/veya önleyici faaliyetleri yapabilmek konusunda yeteneğine olan inançtır.	Bireyin kendi etkinliğine ilişkin inanç, davranış değiştirme amacı, amaca ulaşma gayreti/motivasyonu gibi başlıklarda oluşabilecek aksilik ve engellemeler ile mücadele etme gücünü etkilemektedir.
Eyleme Geçiriciler	İşsel ya da dışsal eylem geçiricilerin sağlık davranışının ortaya çıkma insidansına etki etmesidir. Birey potansiyel sağlık problemi ile ilgili ne kadar çok uyarı ya da tavsiye alırsa koruyucu davranış gösterme olasılığı o derece fazla olmaktadır.	Afet ve acil duruma neden olan tehlikeler ve tehlikelerin yarattığı riskler, risklerin meydana getireceği maddi ve manevi riskler konusunda eğitim, bilgilendirme, uyarı ve tatbikatların olumlu davranış hareketine geçirdiğine olan inançtır.	Bireyin, düzeltici/önleyici faaliyetleri uygulamaları gerçekleştirilmesine uyarı, tavsiye, bilgilendirme, eğitim, tatbikatlar katkı sağlamaktadır.
Algılanan Duyarlılık	Bireyin herhangi bir hastalığa yakalanma ya da sağlıklı ilgili bir etkiye maruz kalma olasılığı konusundaki inançtır.	Bireyin afet ve acil duruma neden olan tehlikelere, tehlikeden kaynaklı risklere maruziyete ve risklerin yarattığı zararlardan etkileneceği konusundaki inançtır.	Algılanan duyarlılığın fazla olması düzeltici/önleyici faaliyetlerin uygulanma olasılığını arttırmaktadır.
Algılanan Engeller	Önerilen davranış gerçekleştirilmesinin önünde algılanan somut ya da duygusal engeller ya da bu davranışın yol açacağı düşünülmemiş sonuçlardır.	Afet ve acil duruma neden olan tehlikelerden kaynaklı risklerin ve risklerin neden olacağı maddi ve manevi zararların ortadan kaldırılması, kabul edilebilir seviyeye indirilmesi ve zararların azaltılması için yapılacak düzeltici ve önleyici faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin önünde engeller olduğuna dair inançtır.	Algılanan yararının algılanan engellerden fazla olduğunun vurgulanması ile davranış değişikliği olumlu yönde geliştirilerek düzeltici/önleyici faaliyetlerin uygulanma olasılığı artırılabilir.
Algılanan Yarar	Bir kişinin davranış değişikliğini ne kadar faydalı algıladığı, eğer o davranış değişikliğini gerçekleştirirse hastalık riskini önleyebileceğine ne kadar inandığıdır.	Afet ve acil duruma neden olan tehlikelerden kaynaklı risklerin ve risklerin neden olacağı maddi ve manevi zararların ortadan kaldırılması, kabul edilebilir seviyeye indirilmesi ve zararların azaltılması için davranışların olumlu yönde değiştirilmesinin önemli olduğuna inançtır.	Algılanan duyarlılığın fazla olması düzeltici/önleyici faaliyetlerin uygulanma olasılığını arttırmaktadır. Düzeltici/önleyici çalışmaların yapılmasının yaşam süresi ve kalitesine olan olumlu katkıları anlatılarak olumlu davranış ve tutumun sergilenmesi sağlanabilmektedir.
Algılanan Ciddiyet	Sağlık problemlerini algılama konusundaki ciddiyettir.	Bireyin afet ve acil duruma neden olan tehlikelerden kaynaklı risklerin yaratacağı maddi ve manevi zararı algılama konusundaki ciddiyeti temsil etmektedir.	Algılanan duyarlılığın fazla olması düzeltici/önleyici faaliyetlerin uygulanma olasılığını arttırmaktadır.

Şekil 3. Algılanan Yarar, Özyeterlilik, Algılanan Duyarlılık, Eyleme Geçiriciler, Algılanan Engeller, Algılanan Ciddiyet ve Açıklamaları, Uygulamaları (İnal, 2015)

Enstitü- fakülte- konservatuar- 4 yıllık yüksek okul- 2 yıllık meslek yüksek okulu- araştırma ve uygulama merkezleri, teknoloji ofislerinden oluşan yükseköğretim kurumları devletin gelişmesine katkı sağlayan kamu ve özel yapılardır. Kamu ve özel yükseköğretim kurumları eğitim ve araştırma çalışmaları ve yetiştirdiği nitelikli insan kaynağı ile gelişmişliğin ve bilimsel ilerlemenin lokomotifidir. Yükseköğretim kurumları bilgi ve teknolojinin üretilmesi ve geliştirilmesi, öğrenciler ve toplumu oluşturan tüm kesimlerin mesleki ve kişisel gelişimini sağlayacak eğitimleri planlayarak ve uygulayarak kurulu olduğu bölgeye ve ülkeye katkı sağlamaktadır. Yükseköğretim kurulu tarafından yayınlanan üniversite izleme ve değerlendirme raporu ve istatistikler incelendiğinde Türkiye’de yükseköğretim kurumlarının 3 kategori altında değerlendirildiği görülmektedir. Bunlar devlet üniversitesi, vakıf üniversitesi ve meslek yüksek okulu adı altında faaliyet gösteren vakıf meslek yüksek okullarıdır. Bu sınıflandırma dikkate alındığında Türkiye’de bulunan üniversite sayısı 129

kamu üniversitesi, 75 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 208' dir. Güncel YÖK istatistikleri dikkate alındığında üniversitelerde görev alan öğretim elemanları (Profesör, Doçent, Dr. Öğretim Üyesi, Öğretim Görevlisi, Araştırma Görevlisi) sayısı 184.417; 2021- 2022 verileri dikkate alındığında farklı seviyelerde (Doktora, Yüksek Lisans, Lisans, Ön Lisans) eğitim ve öğrenim gören öğrenci sayısı 8.296.959'dur. İstanbul özelinde bakıldığında faaliyet gösteren 11 kamu 44 vakıf 3 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 58 yükseköğretim kurumunda 40.735 öğretim elemanı görev almakta; 1.299.390 öğrenci eğitim- öğrenim görmektedir (YÖK, 2023).

Bu çalışmada amaç, İstanbul özelinde faaliyette bulunan yükseköğretim kurumlarında görev alan öğretim elemanlarının afet ve acil durum başlığında bireysel algılarını ölçmek ve bu hususta farkındalık oluşturmaktır. Belirlenen boyutlarda yapılan analizlerle öğretim elemanlarının bilgi, tutum ve davranış düzeyi ve durumları incelenmiştir.

2. YÖNTEM

Nicel araştırma yönteminin temel alındığı bu çalışmada 2015 İnal, E. tarafından hazırlanan "Acil Durumlara/ Afetlere Bireysel Hazırlığı Değerlendirmek için Sağlık İnanç Modeli 'ne Dayalı Ölçek Geliştirme" çalışmasından alınan sorular kullanılmıştır. Anket iki temel kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik sorulardan; ikinci kısım ise çalışma için kullanılan ölçek sorularından oluşmaktadır. 10 tanesi demografik olmak üzere toplam 42 sorunun yer aldığı ölçek yanıtlanmasında 5' li Likert kullanılmıştır.

Çalışmada veri toplamak için çalışma materyali olarak kullanılan ölçme aracında yer alan soruları katılımcılara kolay ulaştırabilmek, soruların kullanıcılarca kolay ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasına imkân vermek niyetiyle sorular Google Forma aktarılmıştır. Kullanıma hazır hale getirilen anket test edilmiştir. Sonraki aşamada katılımcılara e-posta ile anketin gönderilebilmesi için Öğretim elemanlarına ait e-posta adresleri YÖK Akademik internet adresi (Yükseköğretim Akademik Arama-<https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/9>) üzerinden alınmıştır. Sistem üzerinden tek tek alınan bilgiler (Yükseköğretim kurumunun adı ve o yükseköğretim kurumunda görev alan öğretim elemanlarının e-posta adresleri) sınıflandırılmış ve e-posta göndermek için uygun hale getirilmiştir. Araştırmanın evrenini İstanbul'da faaliyette bulunan üniversitelerde görev alan yaklaşık 40,735 öğretim elemanı oluşturmuştur. Öğretim elemanlarına e-posta ile gerekli bilgiler (Çalışmanın amacı, türü, danışmanların isim- soy isim bilgisi, anketin cevaplanması için en az ayrılması gereken süre) ve ankete katılabilmek için kullanılacak url adresi öğretim elemanlarına ulaştırılmıştır. Katılımın yüksek olmasının sağlanması amacıyla form gönderimi, öğretim elemanlarına farklı zamanlarda olmak üzere toplam 3 (üç) defa tekrarlanmıştır. Url üzerinden cevaplanan anketler analize dahil edilmiştir. Kolayda örnekleme ile elde edilen 613 anketin evreni temsil edebilmesi için minimum örneklem sayısı ile karşılaştırma yapılmıştır. Aşağıda yer alan hesaplama ile %5 hata ve %95 güç için gerekli olan minimum örneklem 381 olarak hesaplanmıştır. Evreni Bilinen Basit Rastgele Örneklemede Örneklem Genişliği Tahmini yapılmış ve aşağıda gösterilmiştir.

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1)+t^2pq}$$

N: Evrendeki birey sayısı

n: Örneklem alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosundan bulunan teorik değer

d: Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen \pm sapma

$$n = \frac{(40735)(1.96)^2(0.50)(0.50)}{(0.05)^2(40735-1)+(1.96)^2(0.50)(0.50)}$$

n= 381 minimum toplam olgu miktarı

Çalışmanın gücü $1-\beta$ (β = II. tip hata olasılığı) olarak ifade edilir. Bizim çalışmamızda İstanbul'da faaliyette bulunan üniversitelerde görev alan toplam 40735 öğretim elemanından $\alpha=0.05$ düzeyinde çalışmaya alınacak kişi sayısının 381 olarak saptandığı ancak kayıplar göz önüne alındığında bu sayının üzerinde almanın daha uygun olacağı görülmektedir.

Katılımcılardan gelen cevapların düzenli ve kullanılabilir olması için veriler Microsoft Excel e aktarılmıştır. İstatistiksel analizler yapılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, yüzde, minimum, maksimum) kullanılmıştır. Nicel verilerin normal dağılıma uygunlukları Shapiro-Wilk testi ve grafiksel incelemeler ile sınanmıştır. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Student-t testi, normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Mann-Whitney U test kullanıldı. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında Tek yönlü varyans analizi yapılırken, farklılığın hangi gruptan olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan testlerde gruplar arasındaki varyansın homojenliğinde Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler kullanılırken, varyansların homojen olmadığı durumlarda Games-Howell test kullanıldı. Normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis test kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edildi.

Çalışmanın amacı; eğitim kurumlarında ve çevresinde veya toplumun genelini ilgilendiren bir durumda olası afet veya acil durumların etkilerini azaltmak, insanların güvenliğini sağlama hususunda destek olmak, psikolojik olarak iyi olma ve kriz durumlarında daha etkili tepki verebilmek için öğretim elemanlarına düşen sorumluluklara dikkat çekilmesi ve farkındalık oluşturulması kapsamında öğretim elemanlarının bu konudaki algılarını incelemektir. Öğretim elemanlarının afet ve acil durumların gerçek riskler olduğu ve bu risklere karşı hazırlıklı olmaları gerektiği hususundaki farkındalıklarını ölçmek, afet veya acil durum anlarında ne yapılması gerektiği konusundaki bilinç düzeyi ve bu bilincin günlük rutinlere entegre edilmesi, öğretim elemanlarının afet veya acil durumların toplumsal güvenlik ve dayanıklılık açısından önemli olduğunu anlayarak, bu süreçlere aktif katılım sağlamlarının teşvik edilmesi, öğretim elemanlarının, afet ve acil durum planlarına kişisel katkılarda bulunmalarının teşvik edilerek, kurumun ve toplumun kriz yönetimi için gerekli kaynaklarının artırılması için öğretim elemanlarının afet ve acil durumlar için bireysel hazırlık algılarının İstanbul özelinde incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma için Etik Kurulu Onayı 5/ 4 karar numarası ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nden alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu alanda öğretim elemanlarının ankette yer alan sorulara verdikleri cevapların analizleri verilmiştir.

Tablo 1: Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı

Yaş	23-30 yaş	139 (22,5)
	31-40 yaş	158 (25,6)
	41-50 yaş	159 (25,8)
	51-65 yaş	146 (23,7)
	≥66 yaş	15 (2,4)
Medeni Durum	Evli	370 (60)
	Bekâr	247 (40)
Eğitim Durumu	Lisans	19 (3,1)
	Yüksek Lisans	159 (25,8)
	Doktora	439 (71,1)
Görev Alınan Yüksek Öğretim Kurumu	Devlet Üniversitesi	345 (55,9)
	Vakıf Üniversitesi	272 (44,1)
Unvan	Profesör	130 (21,1)
	Doçent	96 (15,6)
	Dr. Öğretim Üyesi	122 (19,8)
	Dr. Öğretim Görevlisi	13 (2,1)
	Öğretim Görevlisi	108 (17,5)
	Araştırma Görevlisi	131 (21,2)
Çalışma Şekli	Dr.	17 (2,8)
	Tam Zamanlı	593 (96,1)
	Yarı Zamanlı	14 (2,3)

	Ders Saat Ücretli	10 (1,6)
Görev Alınan Birim	Meslek Yüksekokulu	84 (13,7)
	4 Yıllık Yüksekokul	41 (6,7)
	Fakülte	437 (71,3)
	Enstitü	18 (2,9)
	Diğer Birimler	33 (5,4)
Birimdeki Görev	Araştırma Görevlisi	143 (23,3)
	Öğretim Görevlisi	127 (20,7)
	Öğretim Üyesi	344 (56,0)
Birimde İdari Görev	Var	198 (32,3)
	Yok	415 (67,7)
Görev Alınan Kurumda Tehlikeye Maruz Kalma	Evet	401 (65,4)
	Hayır	212 (34,6)

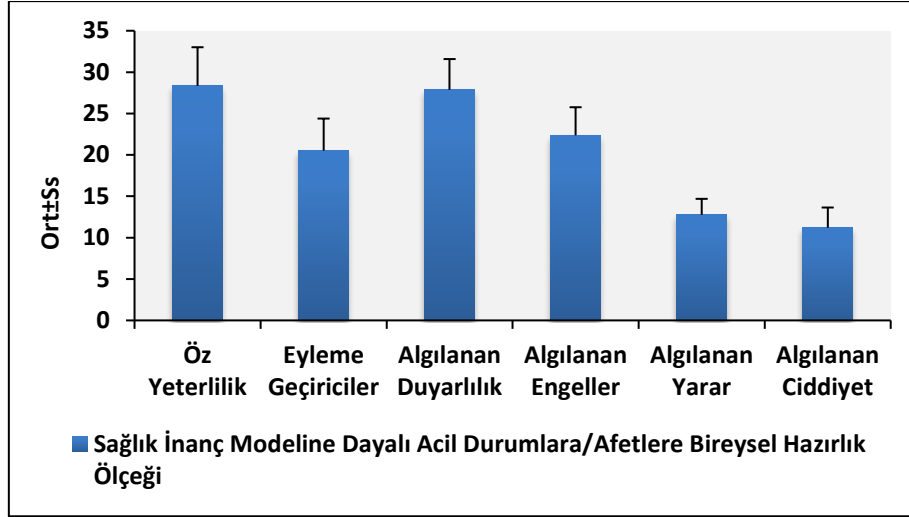
Çalışmaya katılan akademisyenlerin %22,5'inin (n=138) 23-30 yaş arasında, %25,8'inin (n=158) 31-40 yaş arasında, %25,9'unun (n=159) 41-50 yaş arasında, %23,3'ünün (n=143) 51-65 yaş arasında, %2,4'ünün (n=15) 65 yaş ve üzerinde olduğu gözlenmiştir. Akademisyenlerin %60,2'sinin (n=369) evli, %39,8'inin (n=244) bekâr, %71,1'inin (n=436) eğitiminin doktora düzeyinde olduğu, %56'sının (n=343) Devlet Üniversitelerinde, %44'ünün (n=270) Vakıf Üniversitelerinde çalıştığı, %21'inin (n=129) profesör, %15,7'sinin (n=96) doçent olduğu, %96,1'inin (n=589) tam zamanlı çalıştığı, %71,3'ünün (n=437) fakültede çalıştığı, %56'sının (n=343) birimdeki görevinin öğretim üyesi olduğu, %32,3'ünün (n=198) birimde idari görevinin olduğu gözlenmiştir. Çalışmaya katılanların %65,4'ü (n=401) görev aldığı yükseköğretim kurumunda bulunduğu esnada afet/ acil duruma neden olan bir veya birden fazla tehlikeye maruz kaldığını belirtmiştir.

Tablo 2: Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puan Dağılımı ve İç Tutarlılıklarının Değerlendirilmesi

	Madde Sayısı	Min-Maks (Medyan)	Ort±Ss	Cronbach's Alpha
Öz Yeterlilik	8	13-40 (28)	28,34±4,67	0,725
Eyleme Geçiriciler	6	6-30 (21)	20,52±3,87	0,722
Algılanan Duyarlılık	7	11-35 (28)	27,87±3,71	0,668
Algılanan Engeller	6	11-30 (22)	22,37±3,39	0,615
Algılanan Yarar	3	3-15 (12)	12,76±1,93	0,845
Algılanan Ciddiyet	3	3-15 (12)	11,20±2,44	0,727
Toplam Puan	33	87-164 (123)	123,06±12,42	0,830

Çalışmaya katılan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği "Öz Yeterlilik" alt boyutundan aldıkları puanlar 13 ile 40 arasında değişmekte olup, ortalama 23,34±4,67 olarak, "Eyleme Geçiriciler" alt boyutundan aldıkları puanlar 6 ile 30 arasında değişmekte olup, ortalama 20,52±3,87 olarak, "Algılanan Duyarlılık" alt boyutundan aldıkları puanlar 11 ile 35 arasında değişmekte olup, ortalama 27,87±3,71 olarak, "Algılanan Engeller" alt boyutundan aldıkları puanlar 11 ile 30 arasında değişmekte olup, ortalama 22,37±3,39 olarak, "Algılanan Yarar" alt boyutundan aldıkları puanlar 3 ile 15 arasında değişmekte olup, ortalama 12,76±1,93 olarak, "Algılanan Ciddiyet" alt boyutundan aldıkları puanlar 3 ile 15 arasında değişmekte olup, ortalama 11,20±2,44 olarak ve ölçek toplamından aldıkları puanlar 87 ile 164 arasında değişmekte olup, ortalama 123,06±12,42 olarak saptanmıştır.

Ölçeğin iç tutarlılıkları incelendiğinde; Öz Yeterlilik alt boyutu için $\alpha=0,725$ olarak, Eyleme Geçiriciler alt boyutu için $\alpha=0,722$ olarak, Algılanan Duyarlılık alt boyutu için $\alpha=0,668$ olarak, Algılanan Engeller alt boyutu için $\alpha=0,615$ olarak, Algılanan Yarar alt boyutu için $\alpha=0,845$ olarak, Algılanan Ciddiyet alt boyutu için $\alpha=0,727$ olarak ve ölçek toplamı için $\alpha=0,830$ olarak saptanmıştır.

Şekil 1: Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Dağılımı

Tablo 3: Yaş Gruplarına Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Yaş				p
		23-30 Yaş (n=138)	31-40 Yaş (n=158)	41-50 Yaş (n=159)	≥51 Yaş (n=143)	
Öz	Min-Maks (Medyan)	14-40 (28)	13-38 (28)	15-40 (29)	15-40 (30)	^a 0,003**
Yeterlilik	Ort±Ss	27,68±4,66	27,63±4,69	28,67±4,86	29,3±4,28	
Eyleme	Min-Maks (Medyan)	10-30 (20)	12-29 (21)	6-30 (21)	12-30 (22)	^a 0,002**
Geçiriciler	Ort±Ss	19,59±3,96	20,28±3,41	20,86±4,07	21,23±3,87	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	18-35 (28)	19-35 (28)	11-35 (29)	14-35 (28)	^a 0,636
Duyarlılık	Ort±Ss	27,98±3,4	27,82±3,59	28,1±4,07	27,58±3,71	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	12-30 (22)	11-29 (22)	11-30 (23)	14-30 (23)	^a 0,001**
Engeller	Ort±Ss	21,56±3,33	21,87±3,21	22,92±3,58	23,01±3,23	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	7-15 (13)	6-15 (12)	3-15 (13)	6-15 (12)	^b 0,611
Yarar	Ort±Ss	12,85±1,67	12,69±1,91	12,82±2,24	12,7±1,85	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	5-15 (12)	3-15 (12)	6-15 (11)	4-15 (11)	^a 0,082
Ciddiyet	Ort±Ss	11,52±2,47	11,37±2,59	11,11±2,37	10,85±2,3	
Toplam	Min-Maks (Medyan)	87-164 (120)	93-153 (121,5)	91-158 (126)	90-164 (124)	^a 0,018*
Puan	Ort±Ss	121,17±11,58	121,66±11,25	124,48±13,86	124,68±12,45	

^aOneway ANOVA

^bKruskal Wallis Test

*p<0,05

**p<0,01

Yaş gruplarına göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Öz Yeterlilik” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p=0,003; p<0,01). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; yaşı 51 ve üzerinde olan akademisyenlerin Öz Yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar, yaşı 23-30 arasında ve 31-40 yaş arasında olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,016; p=0,008; p<0,05).

Yaş gruplarına göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Eyleme Geçiriciler” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p=0,002; p<0,01). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; yaşı 23-30 arasında olan akademisyenlerin Eyleme Geçiriciler alt boyutundan aldıkları puanlar, yaşı 41-50 yaş arasında ve yaşı 51 ve üzerinde olanlara göre anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır (p=0,026; p=0,001; p<0,05). Yaş gruplarına göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Engeller” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p=0,001; p<0,01). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; yaşı 23-30 arasında olan akademisyenlerin Algılanan Engeller alt boyutundan aldıkları puanlar, yaşı 41-50 yaş arasında ve

yaşı 51 ve üzerinde olanlara göre anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır ($p=0,003$; $p=0,001$; $p<0,01$). Aynı şekilde yaşı 31-40 arasında olan akademisyenlerin Algılanan Engeller alt boyutundan aldıkları puanlar, yaşı 41-50 yaş arasında ve yaşı 51 ve üzerinde olanlara göre anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır ($p=0,030$; $p=0,015$; $p<0,05$). Yaş gruplarına göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği toplamından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,018$; $p<0,05$). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell testi sonuçlarına göre; yaşı 23-30 arasında olan akademisyenlerin ölçek toplamından aldıkları puanlar, yaşı 51 ve üzerinde olanlara göre anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır ($p=0,041$; $p<0,05$).

Tablo 4: Eğitim Durumuna Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Eğitim Durumu			p
		Lisans (n=19)	Yüksek Lisans (n=158)	Doktora (n=436)	
Öz Yeterlilik	Min-Maks (Medyan)	20-38 (27)	14-40 (28)	13-40 (28)	^a 0,785
	Ort±Ss	27,84±4,4	28,2±4,92	28,42±4,59	
Eyleme Geçiriciler	Min-Maks (Medyan)	13-25 (20)	10-30 (20)	6-30 (21)	^a 0,170
	Ort±Ss	19,63±3,25	20,13±3,92	20,7±3,86	
Algılanan Duyarlılık	Min-Maks (Medyan)	19-34 (28)	18-35 (28)	11-35 (28)	^a 0,805
	Ort±Ss	27,58±3,64	28,02±3,45	27,83±3,8	
Algılanan Engeller	Min-Maks (Medyan)	14-27 (20)	11-30 (22)	11-30 (23)	^a 0,013*
	Ort±Ss	20,58±3,25	22,01±3,49	22,57±3,34	
Algılanan Yarar	Min-Maks (Medyan)	9-15 (13)	4-15 (12)	3-15 (12)	^b 0,522
	Ort±Ss	12,95±1,78	12,61±1,93	12,81±1,94	
Algılanan Ciddiyet	Min-Maks (Medyan)	7-15 (12)	3-15 (12)	4-15 (11)	^a 0,420
	Ort±Ss	11,89±2,4	11,25±2,71	11,16±2,34	
Toplam Puan	Min-Maks (Medyan)	108-136 (117)	87-164 (121,5)	90-164 (123)	^a 0,358
	Ort±Ss	120,47±8,29	122,22±12,25	123,48±12,63	

^aOneway ANOVA ^bKruskal Wallis Test * $p<0,05$

Eğitim durumuna göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Engeller” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,013$; $p<0,05$). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; eğitim durumu lisans olan akademisyenlerin Algılanan Engeller alt boyutundan aldıkları puanlar, eğitim durumu doktora olanlara göre anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır ($p=0,036$; $p<0,05$).

Tablo 5: Medeni Duruma Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Medeni Durum		p
		Evli (n=369)	Bekâr (n=244)	
Öz Yeterlilik	Min-Maks (Medyan)	15-40 (29)	13-39 (28)	^c 0,018*
	Ort±Ss	28,7±4,61	27,8±4,71	
Eyleme Geçiriciler	Min-Maks (Medyan)	11-30 (21)	6-30 (20)	^c 0,002**
	Ort±Ss	20,92±3,82	19,92±3,87	
Algılanan Duyarlılık	Min-Maks (Medyan)	11-35 (28)	18-35 (28)	^c 0,940
	Ort±Ss	27,86±3,96	27,88±3,3	
Algılanan Engeller	Min-Maks (Medyan)	11-30 (23)	11-30 (22)	^c 0,013*
	Ort±Ss	22,64±3,41	21,95±3,34	
Algılanan Yarar	Min-Maks (Medyan)	3-15 (13)	4-15 (12)	^d 0,155
	Ort±Ss	12,83±1,99	12,66±1,84	
Algılanan Ciddiyet	Min-Maks (Medyan)	3-15 (11)	5-15 (12)	^c 0,010*
	Ort±Ss	11±2,41	11,51±2,46	
Toplam Puan	Min-Maks (Medyan)	90-164 (123)	87-158 (121)	^c 0,023*
	Ort±Ss	123,95±13,26	121,71±10,92	

^cStudent-t Test ^bMann Whitney U Test * $p<0,05$ ** $p<0,01$

Evli akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Öz Yeterlilik” alt boyutundan aldıkları puanlar, bekâr akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,018$; $p<0,05$). Evli akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Eyleme Geçiriciler” alt boyutundan aldıkları puanlar, bekâr akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,002$; $p<0,01$). Evli akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Engeller” alt boyutundan aldıkları puanlar, bekâr akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,013$; $p<0,05$). Evli akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Ciddiyet” alt boyutundan aldıkları puanlar, bekâr akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır ($p=0,010$; $p<0,05$). Evli akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği toplamından aldıkları puanlar, bekâr akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,023$; $p<0,05$).

Tablo 6: Çalışılan Kuruma Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Çalışılan Kurum		p
		Devlet Üniversitesi (n=343)	Vakıf Üniversitesi (n=270)	
Öz Yeterlilik	Min-Maks (Medyan)	15-40 (29)	13-40 (28)	^c 0,747
	Ort±Ss	28,4±4,54	28,27±4,83	
Eyleme Geçiriciler	Min-Maks (Medyan)	6-30 (21)	10-30 (21)	^c 0,115
	Ort±Ss	20,3±3,89	20,8±3,83	
Algılanan Duyarlılık	Min-Maks (Medyan)	11-35 (28)	14-35 (28)	^c 0,748
	Ort±Ss	27,83±3,72	27,92±3,69	
Algılanan Engeller	Min-Maks (Medyan)	11-30 (22)	11-30 (22)	^c 0,713
	Ort±Ss	22,32±3,32	22,42±3,49	
Algılanan Yarar	Min-Maks (Medyan)	3-15 (13)	4-15 (12)	^d 0,287
	Ort±Ss	12,8±1,97	12,71±1,88	
Algılanan Ciddiyet	Min-Maks (Medyan)	3-15 (12)	4-15 (12)	^c 0,201
	Ort±Ss	11,09±2,47	11,34±2,4	
Toplam Puan	Min-Maks (Medyan)	91-164 (122)	87-164 (123)	^c 0,471
	Ort±Ss	122,74±12,23	123,47±12,68	

^cStudent-t Test

^bMann Whitney U Test

Çalışılan yükseköğretim kurumuna göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 7: Unvana Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Unvan			p
		Profesör veya Doçent (n=129)	Dr. Öğretim Üyesi veya Görevlisi (n=121)	Öğretim veya Araştırma Görevlisi (n=107)	
Öz	Min-Maks (Medyan)	15-40 (30)	13-39 (28)	14-40 (28)	^a 0,011*
Yeterlilik	Ort±Ss	29,04±4,71	27,66±4,61	28,11±4,59	
Eyleme	Min-Maks (Medyan)	6-30 (21)	11-30 (21)	10-30 (20)	^a 0,053
Geçiriciler	Ort±Ss	21,02±4,04	20,27±3,78	20,21±3,73	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	11-35 (28)	18-35 (28)	18-35 (28)	^a 0,455
Duyarlılık	Ort±Ss	27,63±3,99	27,92±3,54	28,06±3,53	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	11-30 (23)	14-30 (22)	11-30 (22)	^a 0,001**
Engeller	Ort±Ss	23,2±3,33	22,1±3,38	21,74±3,31	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	3-15 (13)	6-15 (12)	4-15 (12)	^b 0,203
Yarar	Ort±Ss	12,89±2,04	12,8±1,86	12,61±1,87	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	4-15 (11)	6-15 (12)	3-15 (12)	^a 0,112
Ciddiyet	Ort±Ss	10,94±2,35	11,39±2,18	11,33±2,66	
Toplam	Min-Maks (Medyan)	91-164 (123)	90-150 (123)	87-164 (121)	^a 0,040*
Puan	Ort±Ss	124,73±13,38	122,14±11,53	122,06±11,91	

^aOneway ANOVA

^bKruskal Wallis Test

*p<0,05

**p<0,01

Unvana göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Öz Yeterlilik” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p=0,011; p<0,05). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; unvanı profesör veya doçent olan akademisyenlerin Öz Yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar, unvanı Dr. öğretim üyesi veya Dr. öğretim görevlisi olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,014; p<0,05). Unvana göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Engeller” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p=0,011; p<0,05). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; unvanı profesör veya doçent olan akademisyenlerin Algılanan Engeller alt boyutundan aldıkları puanlar, unvanı Dr. öğretim üyesi veya Dr. öğretim görevlisi olanlara ve öğretim görevlisi veya araştırma görevlisi olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,005; p=0,001; p<0,01). Unvana göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği toplamından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p=0,040; p<0,05). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; unvanı profesör veya doçent olan akademisyenlerin ölçek toplamından aldıkları puanlar, öğretim görevlisi veya araştırma görevlisi olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,042; p<0,05).

Tablo 8: Çalışılan Birime Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Çalışılan Birim			p
		Yüksekokul (n=125)	Fakülte (n=437)	Diğer Birimler (n=51)	
Öz	Min-Maks (Medyan)	16-40 (28)	13-40 (28)	15-39 (28)	^a 0,714
Yeterlilik	Ort±Ss	28,62±5,07	28,25±4,45	28,47±5,45	
Eyleme	Min-Maks (Medyan)	10-30 (21)	6-30 (21)	12-30 (20)	^a 0,337
Geçiriciler	Ort±Ss	20,98±3,88	20,4±3,86	20,47±3,92	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	19-35 (28)	14-35 (28)	11-33 (28)	^a 0,394
Duyarlılık	Ort±Ss	28,27±3,6	27,76±3,76	27,78±3,55	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	11-30 (22)	11-30 (22)	14-30 (22)	^a 0,422
Engeller	Ort±Ss	22,02±3,41	22,44±3,4	22,57±3,34	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	8-15 (13)	3-15 (12)	8-15 (13)	^b 0,489
Yarar	Ort±Ss	12,76±1,88	12,73±1,98	13,04±1,67	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	3-15 (12)	4-15 (12)	6-15 (11)	^a 0,927
Ciddiyet	Ort±Ss	11,13±2,65	11,22±2,38	11,2±2,47	
Toplam	Min-Maks (Medyan)	87-164 (124)	90-164 (122)	93-156 (122)	^a 0,714
Puan	Ort±Ss	123,78±12,86	122,8±12,34	123,53±12,24	

^aOneway ANOVA

^bKruskal Wallis Test

Çalışılan birime göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 9: Birimdeki Göreve Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Çalışılan Birimdeki Görev			p
		Araştırma Görevlisi (n=143)	Öğretim Görevlisi (n=127)	Öğretim Üyesi (n=343)	
Öz	Min-Maks (Medyan)	14-40 (28)	16-40 (28)	13-40 (29)	^a 0,127
Yeterlilik	Ort±Ss	27,69±4,46	28,77±4,72	28,46±4,71	
Eyleme	Min-Maks (Medyan)	11-30 (20)	10-30 (21)	6-30 (21)	^a 0,006**
Geçiriciler	Ort±Ss	19,62±3,77	20,74±3,59	20,82±3,96	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	18-35 (28)	18-35 (28)	11-35 (28)	^a 0,567
Duyarlılık	Ort±Ss	27,94±3,53	28,13±3,55	27,74±3,84	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	11-30 (21)	13-30 (22)	11-30 (23)	^a 0,001**
Engeller	Ort±Ss	21,48±3,34	21,94±3,34	22,89±3,34	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	7-15 (12)	4-15 (12)	3-15 (13)	^b 0,306
Yarar	Ort±Ss	12,76±1,72	12,52±2,06	12,85±1,97	
Algılanan	Min-Maks (Medyan)	5-15 (12)	3-15 (12)	4-15 (11)	^a 0,455
Ciddiyet	Ort±Ss	11,36±2,5	11,31±2,66	11,09±2,33	
Toplam	Min-Maks (Medyan)	91-158 (121)	87-164 (122)	90-164 (123)	^a 0,048*
Puan	Ort±Ss	120,85±11,04	123,43±12,42	123,85±12,88	

^aOneway ANOVA

^bKruskal Wallis Test

* $p<0,05$

** $p<0,01$

Çalışılan birimdeki göreve göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği "Eyleme Geçiriciler" alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,006$; $p<0,01$). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; birimde araştırma görevlisi olarak çalışan akademisyenlerin Eyleme Geçiriciler alt boyutundan aldıkları puanlar, birimde öğretim görevlisi ve öğretim üyesi olarak çalışanlara göre anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır ($p=0,049$; $p=0,005$; $p<0,05$). Çalışılan birimdeki göreve göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği "Algılanan Engeller" alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,001$; $p<0,01$). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; birimde öğretim üyesi olarak çalışan akademisyenlerin Algılanan Engeller alt boyutundan aldıkları puanlar, birimde araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi olarak çalışanlara göre anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,001$; $p=0,020$; $p<0,05$). Çalışılan birimdeki göreve göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği toplamından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,048$; $p<0,05$). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni Testi sonuçlarına göre; birimde araştırma görevlisi olarak çalışan akademisyenlerin ölçek toplamından aldıkları puanlar, birimde öğretim üyesi olarak çalışanlara göre anlamlı düzeyde düşük saptanmıştır ($p=0,045$; $p<0,05$).

Tablo 10: Birimde İdari Görevi Olma Durumuna Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Birimde İdari Görev		
		Var (n=198)	Yok (n=415)	p
Öz Yeterlilik	Min-Maks (Medyan)	15-40 (29)	13-40 (28)	*0,015*
	Ort±Ss	29,01±4,75	28,03±4,6	
Eyleme Geçiriciler	Min-Maks (Medyan)	12-30 (21)	6-30 (20)	*0,013*
	Ort±Ss	21,09±3,8	20,25±3,87	
Algılanan Duyarlılık	Min-Maks (Medyan)	11-35 (28)	14-35 (28)	*0,656
	Ort±Ss	27,96±3,79	27,82±3,67	
Algılanan Engeller	Min-Maks (Medyan)	11-30 (23)	11-30 (22)	*0,001**
	Ort±Ss	23,07±3,47	22,03±3,31	
Algılanan Yarar	Min-Maks (Medyan)	3-15 (13)	4-15 (12)	*0,131
	Ort±Ss	12,92±1,95	12,68±1,92	
Algılanan Ciddiyet	Min-Maks (Medyan)	5-15 (11,5)	3-15 (12)	*0,595
	Ort±Ss	11,13±2,3	11,24±2,51	
Toplam Puan	Min-Maks (Medyan)	93-164 (124)	87-164 (122)	*0,004**
	Ort±Ss	125,17±13,24	122,06±11,9	

^cStudent-t Test ^bMann Whitney U Test *p<0,05 **p<0,01

Birimde idari görevi olan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Öz Yeterlilik” alt boyutundan aldıkları puanlar, idari görevi olmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,015; p<0,05). Birimde idari görevi olan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Eyleme Geçiriciler” alt boyutundan aldıkları puanlar, idari görevi olmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,013; p<0,05). Birimde idari görevi olan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Engeller” alt boyutundan aldıkları puanlar, idari görevi olmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,001; p<0,01). Birimde idari görevi olan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği toplamından aldıkları puanlar, idari görevi olmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,004; p<0,05).

Tablo 11: Görev Aldığı Kurumda Tehlikeye Maruz Kalma Durumuna Göre Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Değerlendirilmesi

		Görev Alınan Kurumda Tehlikeye Maruz Kalma Durumu		
		Var (n=401)	Yok (n=212)	p
Öz Yeterlilik	Min-Maks (Medyan)	14-40 (29)	13-38 (27,5)	*0,001**
	Ort±Ss	28,83±4,69	27,42±4,5	
Eyleme Geçiriciler	Min-Maks (Medyan)	6-30 (21)	10-30 (20)	*0,009**
	Ort±Ss	20,82±3,97	19,96±3,61	
Algılanan Duyarlılık	Min-Maks (Medyan)	14-35 (28)	11-35 (27)	*0,001**
	Ort±Ss	28,28±3,51	27,08±3,95	
Algılanan Engeller	Min-Maks (Medyan)	11-30 (23)	11-30 (22)	*0,015*
	Ort±Ss	22,61±3,36	21,91±3,41	
Algılanan Yarar	Min-Maks (Medyan)	3-15 (13)	6-15 (12)	*0,001**
	Ort±Ss	12,95±1,91	12,4±1,93	
Algılanan Ciddiyet	Min-Maks (Medyan)	4-15 (12)	3-15 (11)	*0,111
	Ort±Ss	11,32±2,39	10,99±2,52	
Toplam Puan	Min-Maks (Medyan)	91-164 (124)	87-158 (119)	*0,001**
	Ort±Ss	124,81±12,2	119,75±12,2	

^cStudent-t Test ^bMann Whitney U Test *p<0,05 **p<0,01

Çalıştığı kurumda tehlikeye maruz kalan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Öz Yeterlilik” alt boyutundan aldıkları puanlar, tehlikeye maruz kalmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,001$; $p<0,01$). Çalıştığı kurumda tehlikeye maruz kalan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Eyleme Geçiriciler” alt boyutundan aldıkları puanlar, tehlikeye maruz kalmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,009$; $p<0,01$). Çalıştığı kurumda tehlikeye maruz kalan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Duyarlılık” alt boyutundan aldıkları puanlar, tehlikeye maruz kalmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,001$; $p<0,01$). Çalıştığı kurumda tehlikeye maruz kalan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Engeller” alt boyutundan aldıkları puanlar, tehlikeye maruz kalmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,015$; $p<0,05$).

Çalıştığı kurumda tehlikeye maruz kalan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Yarar” alt boyutundan aldıkları puanlar, tehlikeye maruz kalmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,001$; $p<0,01$). Çalışılan kurumda tehlikeye maruz kalma durumuna göre akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği “Algılanan Ciddiyet” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Çalıştığı kurumda tehlikeye maruz kalan akademisyenlerin Sağlık İnanç Modeline Dayalı Acil Durumlara/Afetlere Bireysel Hazırlık Ölçeği toplamından aldıkları puanlar, tehlikeye maruz kalmayan akademisyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=0,001$; $p<0,01$).

4. TARTIŞMA

Afet ve acil durumlara neden olan tehlikeler, tehlikelerin oluşturacağı riskler ve risklerin neden olacağı zararların ve ciddiyetinin farkında olmak tehlike ve tehlikenin oluşturacağı riskleri azaltmak, kontrol altına almak için düzeltici ve önleyici faaliyetlerin belirlenmesi ve uygulanması bakımından son derece önemlidir. Çalışma kapsamında yaş arttıkça afet ve acil duruma neden olan tehlikelerle tehlikenin oluşturacağı riskler ve ciddiyeti konusunda farkındalığın arttığı belirlenmiştir. Gerdan tarafından 2014 yılında; İnal tarafından 2015 yılında; Karasakal tarafından 2019 yılında; Bulat tarafından 2020 yılında; Sudan Aran ve Erol tarafından 2022 yılında yapılan çalışma aynı şekilde yaş ile farkındalığın doğru orantılı olarak arttığını göstermektedir. Afet ve acil durumlara neden olan tehlikeler ve tehlikelerin oluşturacağı riskler konusunda farkındalığın evli olanlarda yüksek olduğu sonucu hem bu çalışmada hem de İnal tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada görülmüştür. Yapılan çalışmada görev alınan kurumda tehlikeye maruz kalanlarda, kalmayanlara göre farkındalığın yüksek olduğu belirlenmiştir. Karasakal tarafından 2019 yılında yapılan çalışmada kamu sektöründe çalışan memurlarda, eğitim seviyesi yüksek olanlarda farkındalığın yüksek olduğu belirtilmiştir. İnal tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada eğitim seviyesi yüksek olanlarda ve öğretim üyesi olanların öğretim görevlisi ile araştırma görevlisi olanlara göre farkındalığın yüksek olduğu belirtilmiştir. 2020 yılında Bulat tarafından yapılan çalışmada idari personelin akademik personele göre hazırlık ve davranış düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada öğretim elemanları içerisinde eğitim düzeyi arttıkça hazırlık ve bilgi seviyesinin arttığı, afet ve acil durum eğitimi alanların almayanlara göre hazırlık bilgi düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmiştir.

Afet ve acil durum sonucunu oluşturan tehlikeler ve bu tehlikelerin yarattığı riskleri ortadan kaldırmak, kontrol altına almak konusunda bireyi engelleyebilecek aksilik ve engellemelerle baş etmek konusunda maddi ve manevi yönden yeterli olması özyeterliliği göstermektedir. Yapılan çalışmada yaş büyüdükçe özyeterliliğin arttığı görülmektedir. İnal tarafından 2015 yılında; Ünal ve diğerleri tarafından 2017 yılında yapılan çalışmada aynı şekilde yaş arttıkça hazırlıkların yapıldığı ve özyeterliliğin arttığı görülmektedir. Çalışmada evli olanlarda bekarlara; özel sektörde çalışanların kamuda çalışanlara göre, idari görevleri olanların idari görevi olmayanlara göre; görev alınan kurumda tehlikeye maruz kalanlarda kalmayanlara göre özyeterliliğin yüksek olduğu belirlenmiştir. İnal

tarafından 2015 yılında ve Bulut tarafından 2019 yılında yapılan çalışmalarda eğitim düzeyi yüksek olanlarda özyeterliliğin yüksek olduğu ve İnal tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada öğretim üyesi kadrosunda olan çalışanlarda öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi kadrosunda görev alan çalışanlara göre özyeterliliğin yüksek olduğu belirtilmiştir.

Afet ve acil durumlara neden olan tehlikelerin ve tehlikelerin neden olduğu riskleri ve risklerin zararlarının önlenmesi ve azaltılmasında olumlu davranış değişikliğinin etkili olduğu inancı görev alınan kurumda tehlikeye maruz kalanlarda kalmayanlara göre daha yüksektir. İnal tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada yaşı büyük olanlar ile öğretim üyesi olanlarda davranış değişikliğinin etkili olduğuna dair inanç yüksektir. Afet ve acil durumlara neden olan tehlikelerin ve tehlikelerin neden olduğu riskleri ve risklerin zararlarının önlenmesi ve azaltılmasında eğitim, bilgilendirme, uyarıların etkili olduğu inancı evli olanlarda bekar olanlara göre; idari görevleri olanlarda idari görevleri olmayanlara göre; görev alınan kurumda tehlikeye maruz kalanlarda kalmayanlara göre; öğretim üyesi ve öğretim görevlisi kadrosunda görev alanlarda araştırma görevlisi kadrosunda görev alanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İnal tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada eğitim düzeyi yüksek olanlarda ve öğretim üyesi kadrosunda olan çalışanlarda öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi kadrosunda görev alan çalışanlara göre yüksek olduğu belirtilmiştir.

Afet ve acil durumlara neden olan tehlikelerin yaratacağı risklerin önlenmesi ve azaltılması yönündeki çalışmaların yapılmasında engeller olduğu inancı yaşı büyük olanlarda, eğitim düzeyi yüksek olanlarda, profesör ve doçent kadrolarında görev alan öğretim elemanlarında ve daha önce görev aldığı kurumda tehlikeye maruz kalmış çalışanlarda bulunmaktadır. İnal tarafından 2015 yılında yapılan çalışmada profesör, doçent, dr. öğretim üyesi kadrolarında görev alan çalışanlarda afet ve acil durumlara neden olan tehlikelerin yaratacağı risklerin önlenmesi ve azaltılması yönündeki çalışmaların yapılmasında engellerin varlığına yönelik inanç olduğu belirtilmiştir.

5. SONUÇ ve ÖNERİ

Etkin kaynak yönetimi tabanlı bir süreç yönetimi olan afet ve acil durum yönetiminde insan, takım ve malzemenin iyi bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir (Yaman, 2020). Üniversitelerde doğal ve yapay tehlikeler dikkate alınarak afet ve acil durum planlarının ilgili mevzuatlar ve rehberler dikkate alınarak oluşturulması gerekmektedir. Afet ve acil durum planlarının oluşturulmasında ve işletilmesinde yöneticiler, planların hazırlanmasında görev alan çalışanlar ile birlikte üniversitede görev alan akademik ve idari personel yer almalıdır. Hazırlanan planların sürekli olarak güncel tutulmasının yanında tüm tarafların planda yer alan görev ve sorumlulukları yerine getirmesi sağlanmalıdır. Bunun için üniversite sınırları içerisinde yer alan herkese afet ve acil durumlara neden olan tehlikeler, tehlikelerden kaynaklı riskler ve bu risklerin yok edilmesi, ortadan kaldırılması, kontrol altına alınması, risklerin meydana getirebileceği zararların sınırlandırılması ve şiddetinin azaltılması için yapılması gerekenler konusunda eğitim, bilgilendirme ve uyarıların yapılması önemlidir. Yapılacak eğitim, bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarına ek olarak haberli ve habersiz tatbikatlar yapılarak olumlu davranış değişikliği oluşturulması ve kültür haline getirilmesi sağlanmalıdır. Başarılı bir afet ve acil durum yönetimi tehlike riske dönüşmeden önce, tehlike riske dönüştüğü an ve tehlike riske dönüşükten sonraki süreç için hazırlıkların yapılması, doğru davranışların sergilenmesi ile sağlanabilir.

Afet ve acil durumlara neden olan tehlikeler ve tehlikelerin yaratacağı risklerin etkileri konusunda kamu ve vakıf üniversitesi fark etmeksizin üniversite yönetimleri (Rektörlük, dekanlık, müdürlük, koordinatörlük vb.) tarafından ilgili mevzuat, rehber, kılavuz ve planlar kapsamında düzeltici ve önleyici faaliyetlerin uygulanması ve uygulamaların sürekli iyileştirilmesi ve güncellenmesi, tatbikatların yapılması, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, görev, unvan ayırt etmeksizin üniversiteyi oluşturan tüm bireylerde (öğretim elemanı kadrosunda görevli çalışan, idari işlerden sorumlu çalışan, alt işveren ile alt işverene bağlı çalışan, öğrenci, ziyaretçi, tedarikçi) farkındalık oluşturularak bilinçlendirme yapılması günlük yaşamda meydana gelecek kesintilerin süresi ve etkisinin azaltılmasına imkan verecektir. Afet ve acil durumlara neden olan tehlikeleri tehlikelerin neden olduğu riskler ve zararları konusunda duyarlılığın artırılması, ciddiyetin oluşturulması, olumlu davranış değişikliğinin sağlanması, özyeterliliğin artırılması, algılanan engellerin ortadan

kaldırılmasıyla eyleme geçirilmesi bireyin, toplumun ve ülkenin yararına olumlu katkı yapacaktır. Kamu ve özel sektörde yer alan bütün iş yerlerinde bu konu kapsamında çalışmaların yapılması iş yerlerinin ve insanların konu özelinde durumunun belirlenmesine ve tehlikelerin ve oluşturdukları risklerin kontrol altına alınmasına imkân verecektir.

6. KAYNAKÇA

- Bulat, Ç. (2020), Üniversite Personelinin Afet Yönetimi Konusunda Bilgi, Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale
- Bulut, Y. (2019), Afet ve Acil Durumlarda Hemşirelerin İlk Yardım Bilgi Düzeyleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ
- Çalışkan, C. (2020), Afet Okuryazarlığı Ölçek Geliştirme Çalışması, Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Dasgupta, S. ve Gupta, B. (2019), Espoused Organizational Culture Values as Antecedents of Internet Technology Adoption in an Emerging Economy. *Information & Management*, 56 (6), <https://doi.org/10.1016/j.im.2019.01.004>.
- Dorasamy, M., Raman, M. ve Kaliannan, M. (2017), Integrated community emergency management and awareness system: A knowledge management system for disaster support. *Technological Forecasting and Social Change*, 121, 139–167. <https://doi.org/10.1016/J.TECHFORE.2017.03.017>
- Elkady, S., Hernantes, J., Muñoz, M. ve Labaka, L. (2022), What do emergency services and authorities need from society to better handle disasters? *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 72, 102864. <https://doi.org/10.1016/J.IJDRR.2022.102864>
- Gebbie, K. (2002), Emergency and Disaster Preparedness: Core Competencies for Nurses: Things everyone should know but might not know. *American Journal of Nursing* 102(1):pp 46-51, January 2002.
- Gerdan, S. (2014). Determination of Disaster Awareness, Attitude Levels and Individual Priorities at Kocaeli University. *Eurasian Journal of Educational Research*, 55, 159-176. <http://dx.doi.org/4689/ejer.2014.55.10>
- Grinerud, K., Aarseth, W. K. Ve Robertsen, R. (2021), Leadership Strategies, Management Decisions and Safety Culture in Road Transport Organizations. *Research in Transportation Business & Management*, 41, <https://doi.org/10.1016/j.rtbm.2021.100670>.
- Harada, T., Shoji, M., ve Takafuji, Y. (2023), Intergenerational spillover effects of school-based disaster education: Evidence from Indonesia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 85, 103505. <https://doi.org/10.1016/J.IJDRR.2022.103505>
- Hu, I., Dollard, M. F. ve Taris, T. W. (2022), Organizational Context Matters: Psychosocial Safety Climate as a Precursor to Team and Individual Motivational Functioning. *Safety Science*, 145, <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2021.105524>.
- İnal, E. (2015), Acil Durumlara/ Afetlere Bireysel Hazırlığı Değerlendirmek için Sağlık İnanç Modeli'ne Dayalı Ölçek Geliştirme. Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü, Ankara (Yayınlanmış Doktora Tezi)
- İnternet Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- İnternet Adresi: <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>
- İytemür A. (2020), Tekeli Yeşil S. Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Hastane Afet ve Acil Durum Planları ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 7(2): 138-148.
- Karagöz, Y. (2014), SPSS 21.1 uygulama, Biyoistatistik; syf. 698, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara

- Karasakal, N., (2019). Kocaeli Halkının Afet ve Acil Durum Yönetimi Konusundaki Farkındalıkları: Gölcük İlçesi Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli
- Kourtit, K., Nijkamp, P. ve Banica, A. (2023). An analysis of natural disasters' effects – A global comparative study of 'Blessing in Disguise.' *Socio-Economic Planning Sciences*, 101599. <https://doi.org/10.1016/J.SEPS.2023.101599>
- Schulman, P. R. (2020), Organizational Structure and Safety Culture: Conceptual and Practical Challenges. *Safety Science*, Volume 126, <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2020.104669>.
- Seddighi, H., Lopez Lopez, M., Zwitter, A., Muldoon, M. L., Sajjadi, H., ve Yousefzadeh, S. (2023), Non-formal disaster education programs for school students in Iran: A qualitative study of the challenges experienced by stakeholders. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 86, 103531. <https://doi.org/10.1016/J.IJDRR.2023.103531>
- Slepski, L. A. (2007), Emergency Preparedness and Professional Competency Among Health Care Providers During Hurricanes Katrina and Rita: Pilot Study Results. *Disaster Management & Response*, 5(4), 99–110. <https://doi.org/10.1016/J.DMR.2007.08.001>
- Sudan Aran, A. ve Erol, İ. (2022), Acil Durum Eylem Planları Farkındalığında Eğitimin Etkisi: İş Sağlığı ve Güvenliği Alanı Üzerinde Bir Uygulama. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 77 (4) , 679-707. <http://doi.org/10.33630/ausbf.1134690>
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2012), 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmî Gazete
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2009), İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliğ, 25.11.2009 tarihli ve 27417 sayılı Resmi Gazete, Ankara
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2012), Yönetmelik, İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği, 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmî Gazete
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2021), İş Yerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, 01.10.2021 tarihli ve 31615 sayılı Resmî Gazete
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı. (2006), İş Müfettişleri Risk Değerlendirme Metodolojileri Eğitim Prosesi Değerlendirme Raporu, Ankara
- T.C. İstanbul Valiliği İl Afet ve Acil Durum Başkanlığı. (2022), İstanbul İl Risk Azaltma Planı – İRAP (2022), İstanbul
- Türk Standartları Enstitüsü. (2018), TS ISO 45001: 2018 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, Ankara
- Ünal Y., Işık E., Şahin S. ve Tekeli Yeşil S. (2017), Sağlık afet çalışanlarının depremlere ilişkin bireysel hazırlık düzeylerinin değerlendirilmesi: Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE) Derneği örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 31(2): 71-80.
- Wu, M., Cassim, F. A., Priambodo, A. ve Ko, C. (2022), Psychological Capital's Impact on the Leadership- Organizational Climate Preference Relationship in Potential Leaders ~ A Study Comparing Teachers and Sportsmen~. *Heliyon*, 8(5), e09310. <https://doi.org/10.1016/J.HELIYON.2022.E09310>
- Xu, Y., ve Zeng, X. (2016), Necessity for disaster-related nursing competency training of emergency nurses in China. *International Journal of Nursing Sciences*, 3(2), 198–201. <https://doi.org/10.1016/J.IJNSS.2016.04.009>
- Yaman, F. (2020)., Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi Penceresinden Afet ve Acil Durum Yönetiminde İletişim. 4th International Symposium on Natural Hazards and Disaster

Management 24-25 October 2020 (ISHAD2020 Bursa- Turkey), 3(2), 920- 927
<https://doi.org/10.33793/acperpro.03.02.29>

Yip, j. A., Levine, E. E., Brooks, A. W., ve Schweitzer, M. E. (2020), Worry at Work: How Organizational Culture Promotes Anxiety. Research in Organizational Behavior, 40, <https://doi.org/10.1016/j.riob.2020.100124>.

Yükseköğretim Kurulu. (2022), Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu. Yükseköğretim Kurulu, Ankara